

סב. סוד הנשמה והגלגולים

יש חמש מעלות הנפש, נר"ן ח"י רסג. נפש — מלידה, רוח — לבן י"ג, נשמה — לבן כ', וחייה יחידה. נפש מעולם העשיה, רוח מעולם היצירה, נשמה מעולם הבריאה, ^{אוצר החכמה} ^{02/07/2018} חיה יחידה מעולם האצילות רסד.

ומירוש ר"י סרוג לשירים של שבת, להאריז"ל, יחבק לה בעלה וביסודא דילה, בעל כמנין ק"ב, ודיינו בבחי' יסוד, בסוד ר"א בן יעקב ק"ב ונקי, (ניסין סו, יבמות מט). וזהר ח"ג, פנתס רמו, רעיא מהימנא, קב תרובין, דחרכב קב מן י' דאיהו יב"ק. מאורי אור, לר' מאיר פאפריש הכהן, את ק, קב, נקרא היסוד, כולל קדושה ב'רכה, והוא מ"ד ל"ז י"ט, גימ' ק"ב (לעיל).

רסג. בראשית רבה, פי"ד, ה' שמות נקרא לה, נפש, רוח, נשמה, יחידה, חיה, (והוצאת תאודר, נפש, נשמה, חיה, רוח, יחידה) וכו'. ודברים רבה, פ"ב, עה"כ ואהבת וגו', ובכל נפשך, א"ר סימון, חמשה שמות נקרא לנפש, ואלו הן, רוח, נפש, נשמה, חיה, יחידה. ורס"ג, אמנות ודעות, מאמר ששי, מהות הנפש, פ"ג, קראה אותה לשונו בג' שמות, נפש, רוח, נשמה, ועוד שני שמות, חיה ויחידה. ושם הסעמים לזה. והשוה ברכות י, הני חמשה ברכי נפשי, כנגד הקב"ה, וכנגד נשמה.

רסד. וזהר ח"ב, צד, ריש סבא דמשפטים, ב"ג כד אתיליד יהבין ליה נפשא, זכה יתיר יהבין ליה רוחא, זכה יתיר יהבין ליה נשמתא, וכו'. ושם, צח, דזכי לתליסר שנין אקרי בן לכנסת ישראל, מבין כ' שנין בן לקב"ה. וזהר ח"א, פ' ויגש, רז, נפש בקדמיתא, רוח לבתר, דשריא על נפש, נשמה דרגא דסלקא על כלא.

ומזכא בפרדס רמונים, לרמ"ק, שער הנשמה, פרק א. ושם, הנשמה, ר"ל צורת האדם, נחלק לשלשה חלקים, והם, נפש רוח ונשמה. הנפש מרכבה לרוח, והרוח מרכבה לנשמה, ואצילות שלשתן מהספירות העליונות. אמנם נחלקים באצילותן. כי הנשמה אצולה מבינה, וסימן ונשמת שרי תבינם (איוב לב, ח) והרוח אצולה מתפארת, והנפש אצולה מהמלכות. וכן באר הרשב"י אצילותן בפ' ויגש. וכן נתבאר בתיקונים, (תיקוני זהר חדש, דף קיד), נר ה' נשמת אדם (משלי כ, כז), נ"ר נפש רוח, ואינון אצילות דשכינתא ועמודא דאמצעיתא, וכליל שית ספירין, נשמת אדם אצילותא דאימא עלאה.

ועוד בתיקונים מזהר חדש, עם ביאור הגר"א, דף ד ודף מג.

ס' הגלגולים, פ"א, המלכות, והזעיר, והבינה, נקרא נפש רוח ונשמה, והחכמה חיה, והחכמה תוחה בעליה, (קהלת ז, יב) והבתר יחידה. ושער הגלגולים, ירושלים תער"ב, הקדמה א, הנפשות מעולם העשיה, הרוחות מעולם היצירה, הנשמות מעולם הבריאה. והקדמה ב, בעת שנולד נכנסת הנפש, הרוח בתכלית שנת השלש עשרה, הנשמה בתשלום שנת העשרים, כנזכר בסבא דמשפטים. וכן בהקדמה ז, הנפש בא לו בעת שנולד, והרוח א"א לבוא עד י"ג שנים ויום אחד, והנשמה מבין כ' שנים ואילך.

אך שער הכוונות, ענין יוה"כ, דף קג, הנפש נכנסת בזמן העבור, הרוח בזמן יניקה, והנשמה אחר היותו גדול ואיש בן י"ג שנה ויום אחד.

ד"ר ש. א. הורודצקי, כבשונו של עולם, הנשמה וגלגוליה. ושם, עמ' 89, הנשמה לפי

אחר שהאדם זכה לנר"ן ופגע בהן ע"י חטאיו, יצטרך, אחר פטירתו, לחזור לגוף, ע"י גלגול רסה.

ויש גלגול בחיים, הנקרא עבור, שלפעמים יעשה אדם מצוה גדולה, ועל ידה יזכה שתתעבר בו נפש או רוח או נשמה של צדיק גדול. לפעמים בא הגלגול ע"י אחיו, בסוד היבום רסו.

ויש גלגול כפול, בגוף שני או שלישי רסז.
מדת הגלגול נוהגת באנשים, לא בנשים. אבל באה לפעמים באשה בסוד העבור רסח.

ויש עונות, שעליהם יתגלגל בדומם, או בצומח או בחי רסט.

החכמה

התלמד והמדרש, היא יחידה בגוף האדם, וחמשה שמות נקראו לה, והם נפש, רוח, נשמה, חיה יחידה, בעוד שלפי הקבלה הללו, הן חמש מדרגות זו למעלה מזו. ויש שרואה בהן חמש נפשות נבדלות זו מזו.

רסה. שער הגלגולים, הקדמה ב וג. וכן ס' הגלגולים, פי"א.
רסו. שם, הקדמה ג, ענין הגלגול והיבום והעבור. והקדמה כט, דף ל, הקדמה קטנה בסוד היבום, כאשר נתחייב בגלגול ומת, ונולד לו בן אחר מיתתו, האיש ההוא מתגלגל ובא בגוף הבן ההוא, וז"ס היבום. וז"ס אביי, כי נולד אחר שמת אביו ונתגלגל בו, ולכן נקרא אביי. וכן ס' הגלגולים פמ"ו. ושם, אביי ר"ת, אישר ב"ך ירחם יתום, (הושע יד). וכן בסדור עולת ראייה, של מרן הרב זצ"ל, עמ' קנב, אביי הוה מסדר סדר המערכה משמא דגמרא דאליבא דאבא שאול, אביי, בר"ת אשר בך ירוחם יתום.

רסז. שם, הקדמה ד, שאין הגלגול נוהג אלא עד שלשה גלגולים, בסוד הכתוב, הן כל אלה יפעל אל, פעמים שלש עם גבר, איוב לג, כט.

ושם, בבא בן בוטא, שהורדוס נקר עיניו, נתגלגל ברב ששת, סגי נהור, אותיות בב"א — שש"ת בא"ת ב"ש. וכן בס' הגלגולים, דרוש הנשמות והגלגול והעבור והיבום, פ"א ופ"ד. רסח. שם, הקדמה ט, ושם, לפעמים יתגלגל איש בגוף אשה, וזו אינה יכולה לקבל הריון להתעבר, זולתי שתתעבר בה נשמת אשה.

והקדמה כ, דף יט, כבר בארנו לעיל, אם משפט הגלגול נוהג בנשים, או לא. ושם, פעמים שלש עם גבר, ולא אשה. ובס' הגלגולים, פי"ג, לפעמים מתגלגלת עמו גם האשה. רסט. שם, הקדמה כב, דף כא—כג. ושם, המדבר לשון הרע מתגלגל באבן — דומם. כמו נבל, שכתוב בו, והוא היה לאבן, (שמואל"א כה). ושם, מי שמתגלגל בדבורה ובבהמה וכו', וכן בהקדמה כט, דף כט, גלגולי אדם בדצח"מ, כאשר נבל פגע בלשון הרע על דוד, באמרו, מי דוד ומי בן ישי וגו', ויהי לאבן.

ד"ר ש. א. הורודצקי, ס' כבשונו של עולם, תל-אביב תש"ז, עמ' 87—136, הנשמה וגלגוליה. והמסתורין בישראל, עמ' 182, וציון זו, עמ' 213—214.
ר' שלום פרשינסקי, הגלגול, במאסף יבנה, ירושלים תרצ"ט, עמ' 132—153.

סג. אמונת גלגול הנשמות לקדמונים

אמונת גלגול הנשמות היתה במצרים, ומשם עברה לראשוני פלוסופי יון, פתגורס, אמפדוקלס, ואפלטון רע.

וכן פילון, ידידיה האלכסנדרוני, מחזיק באמונת הגלגול, שהנפש אשר כבר נפרדה פעם אחת מן החיים הגופיים, תשוב עוד אליהם רעא. אמונת הגלגול היתה לישמעאלים בכתות מיוחדות רעא*. באמונת הגלגול החזיקו הקראים, שקבלוה מהישמעאלים רעב.

רע. הרודוטס, העתקת ד"ר אלכסנדר שור, ירושלים תרצ"ה, כרך ראשון, ספר שני, עמ' 132. המצרים היו הראשונים אשר הביעו הדעה, כי נשמת האדם היא נצחית, ובעת אשר הגוף כלה היא נכנסת לגוף בעל חי אחר, המתהווה ברגע ההוא. בדעה זו החזיקו אחדים מהיונים. דיוגניס לרטיוס, חי הפלוסופים, תרגום אשכנזי, מאת אפלט, כרך שני, ספר שמיני, פרק א. פתגורס, עמ' 96, קודם היה עלי אדמות בתור איתלידס, בן הרמס. אחר כך הופיע בתור דיג פירוס, ולסוף נהווה פתגורס, ששמר כל האמור בזכרונו. ושם, פרק שני, אמפדוקלס, עמ' 126, שיר שלו, הייתי נער, ונערה, צמח, וצפור, ודג. גומפרץ, חכמי יון, העתקת בר טביה, תל-אביב תרצ"א, ספר ראשון, פ"ג, פתגורס ותלמידיו, עמ' 90—95, בדבר גלגול הנשמות, מטמפסיכוזא. ושם, פ"ה, אמפדוקלס, עמ' 183. אפלטון, פידון, העתקה עברית, מאת ליבס, עמ' 42, פ"ל-פ"א, הנשמות נודדות, עד אשר תכלאנה שוב בגוף, בדפוסי חיים מעין אלה, שלהם נתמכרו בחייהן. למשל, כל שהתמכרו לווללות, מסתבר שתלבשנה צורת חמורים ובהמות, ואלה שהעדיפו מעשי עריצות וגזל, צורת זאבים, כל אחת אל הדומה לאורח חייה.

רעא. ר' עזריה מן האדומים, בס' מאור עינים, אמרי בינה, פ"ה, דף לד, לפי ס' מן החלומות. ושם, יש מן הנפשות אשר בהתענגן על חברת החיים, תשובנה עוד אליהם מחדש. ושם, מביא מס' פידוני לאפלטון, על הנפשות אחר המות. צלר א. הפלוסופיא של היונים, חלק שלישי, 2, על פילו, מעיר, כי פילו רק לעתים רחוקות ומעט מדבר על הגלגול.

רעא*. שהרסתני מוחמד, כתות דתיות ובתי מדרש פלוסופיים, בלשון ערבי, תרגום אשכנזי של הארבריקר, ח"א, עמ' 173, ועמ' 297, סוף ח"א. תנסוכיא, בעלי אמונת הגלגול, שמקבל שכר או עונש בעד המעשה שעשה לפני כן בגוף אחר, או שיקבל שכר ועונש לעתיד, כשיתגלגל בגוף אחר.

רעב. רא"א הרכבי, לקורות הכתות בישראל, של קרקסני, בדברי ימי ישראל של גרץ-שפ"ר, ח"ג, עמ' 504, יספרו ממנו, כי הוא — ענן — האמין בגלגול נפש, וחבר ספר בזה, וראינו אנשים מההולכים בעקבותיו, שיאמינו בגלגול.

הרב שי"ר, במכתבו, בראש ס' הגיון הנפש, לר' אברהם ב"ר חיים הנשיא, עמ' נא"נב, מ"ש רס"ג, אנשים שנקראים יהודים אומרים בהשנות — בגלגול בגוף שני, כונתו אל הקראים, כי הם היו הראשונים, שהביאו דעה זו של הגלגול מן הערבים אל העברים.

סד. הרחקת הגלגול לפלוסופים בישראל

חכמי ישראל הפלוסופיים, בימי הביניים, דחו דעת הגלגול. רס"ג, לשיטתו, כי הנפש נבראת עם שלמות צורת האדם, דוחה דעת הגלגול, שקראוה, ההעתקה והשנות, וביחוד שתהיה רוח האדם בבהמה, ורוח הבהמה באדם, שזה שגועון רעג.

ואחריו, ר' אברהם ן' דאוד, בס' אמונה רמה, מתיחס בביטול לגלגול רעד. וכן לר' אברהם ב"ר חייא הנשיא, דברי אלו הם הבאי והבל רעה. ר' אברהם בן הרמב"ם כתב, שקצת מן החסידים מן האומות הקדמוניות הוצרכו להאמין בהוללות הגלגול, וזה הדעת לא סבר אותו חכם אמתי, ולא האמין בו בעל תורה, אבל הוא מהוללות דעות מאמיני הקדמות רעו. לר' ידעיה הבדרשי, מתועלותיה של הפלוסופיא, בטול מה שהאמינוה קצת הקדמונים, בגלגול הנפשות, שתועלת בטולה מבואר מאד באמונה רעו. גם לפי הפלוסוף הקבלי, ר' יצחק ן' לטיף, בספר רב פעלים, סימן כא, כבר בטלה הפקרת הגלגול רעזי.

02/07/2018 12:07

רעג. אמונות ודעות, מאמר ששי, מהות הנפש, פרק ח, שאנשים שנקראים יהודים, אימרים בהשנות, וקוראים אותו ההעתקה, וענינו, שרוח ראובן תשוב אל שמעון, ואחר כן בלוי, ואח"כ ביהודה, ופעמים שתהיה רוח האדם בבהמה, ועוד, מזה השגועון והערכוב, ואלו שבושים.

השנות, במקור הערבי, אלכר, העתקה — במ. תנסק. מפי החכם הבלשן ר' אדם נח ד"ר בר"ן ז"ל. עיין הערה קודמת.

רעד. ס' אמונה רמה, לראב"ד (הראשון, בעל ס' הקבלה), עמ' 39, בביטול הגלגול. זה דבר לא היה לעולם, ולא יעבור שיהיה.

רעה. ס' מגלת המגלה, ברלין תרפ"ד, שער שלישי, עמ' 51, איני צריך לזכור דברי המעתיקים, אשר אמרו, שהנפשות נעתקות מן גוף אל גוף, בכל מיני החיים, עד שחוזרות אל הגוף הראשון, כי דברי אלו הם הבאי.

רעו. מובא בס' מקור חיים, לר' שמואל צרצה, דפ' כנסובה שי"ט, פ' כי תצא, דף קכג, בענין היבום. (כל הדברים האלה הושמטו בס' מקור חיים, שנדפס בס' מרגליות טובה, פירושם לן עזרא). יש מי שחושב, שענין היבום הוא ראייה לגלגול הנפשות, וכו', וז"ל ר' דוד ן' ביליא וכו', (עליו כתב רח"מ דברים קשים, בס' אור החיים, בערכו, עמ' 333). וה"ר אברהם בן מורה צדק כתב על ענין הגלגול, וז"ל (כבפנים).

רעז. כתב ההתנצלות, בשו"ת הרשב"א, ח"א, סי' תטו, דף גו, מתועלותיה בסוד הנפש, בטול הגלגול (כבפנים).

רעזי. ד"ר יעקב קלצקין, אוצר המונחים הפלוסופיים, כרך א, ע. גלגול הנפשות, ועי לעיל עמ' קסו"קסז, הפלוסוף המקובל.

לר' חסדאי קרשקש, נראה שההעתק דבר בטל, ואם קבלה נקבל, בסב"ר ^{אוצר החכמה} פנים יפות רעח.

לר' יוסף אלבו, יצא לקצת החכמים דעת הגלגול, אבל אין זה נכון, והשם יודע רעט.

לר' יצחק עראמא, סוד הגלגול הוא מסודות חכמת הקבלה, אשר הוא הפכי לטבע, ולכן אם קבלה נקבל, כי סוד ה' ליראיו, ואם הוא זר בעינינו, הוא לקוצר המשיג, או לעומק המושג, או לשניהם כאחד רפ.

דון יצחק אברבנאל, בטעם היבום, הרחיב הדיבור מפי המקובלים, ועמהם הסכים פתגורוס. שהנפשות תאצלנה מגוף אל גוף, ומשיב על טענות המתנגדים לה רפ.

המאסף והמבאר בענין הגלגול, ר' מנשה בן ישראל, בספר נשמת חיים, משיב על טענות החוקרים נגד הגלגול רפא.

רעח. אור ה', מאמר רביעי, דרוש ז, אם תעתק נפש האדם, וזוא שיקראוהו כת מהחכמים גלגול, נראה שההעתק דבר בטל, וכו', שהכת האומרת בו יסודה הקבלה, וכו' (כבפנים).

רעט. ס' העקרים, מאמר רביעי, פכ"ט, יצא לקצת חכמים דעת הגלגול, לפי שהם ראו, שהדעת הנכון כפי התורה הוא, שאין הנפש כח היולאני, אלא עצם עומד בעצמו, דנו מזה, שכמו שהעצם הרוחני יכנס בגוף האנושי בתחלת יצירתו, כן אפשר שתחזור עוד לשכון בגוף. אבל אין זה נכון וכו', הנפש שכבר שמה בגוף, למה תחזור עוד אל הגוף האנושי, והיותר רחוק שיתגלגלו בבעלי חיים, והשם יודע.

רפ. עקדת יצחק, סוף ח"ד, סוף מגלת רות, מצות יבום, טעמה הנסתר הוא סוד הגלגול, (זוהר, פ' וישב).

רפ*. פירוש התורה לאברבנאל, דפו"ר ויניציא של"ט, פ' תצא, דף שפ"שפ"ו. רפא. ס' נשמת חיים, לר' מנשה בן ישראל, שס"ד—תי"ח, דפו"ר אמשטרדם תי"ב, בחייו. לייפציג תרכ"ב, מאמר רביעי, פ"ו. אמונת הגלגול לא נמצא מי שירחיקה, וזלת רס"ג והבדרשי. (אבל עוד רבים, לעיל). וכן כתב הרלב"ח, (לקמן). פ"ו, ענין היבום וסודו הגלגול, וכן כתב רבנו בחיי ובס' זוהר. פרקים ח"ט, עשר שאלות ותשובות בענין היבום. פ"ב, ענין העבור. פ"ג הגלגול בעוף וחייה וצומח ודומם. פרקים ט"ו, תשובות לטענות מכחישים הגלגול. וביחוד על הטענה, שאם לא נמצא בין שני גופים או שלשה כי אם נפש אחת, איך יחיו שניהם או שלשתם יחד בתחית המתים, ומביא דעת אברבנאל שתקומנה הנפשות בגופים הראשונים, ואומר כי דעת המקובלים רחקו ממנו. ומביא מזהר בראשית. ומסיק שהנשמה תתחלק לניצוצות, ובכל גוף ישארו ניצוצות.

ופכ"ב, מענין הגלגול בבעלי חיים. פתגורס, בעבור זה אסר אכילת בשר בע"ח, וזן עצמו בעשב ופירות, וכן אסלטון כתב בפירושו, וכן אגוסטינוס, בספרו עיר אלהים, וכן פורפיריוס, מדברי הומירוס, ועוד פלוטוסים, (כלעיל).

סה. אמונת הגלגול בקבלה

אמנם ענין הגלגול מפורש בזהר, ובס' הבהיר רפב, ומחזיקים בו רוב חכמי ישראל המקובלים הראשונים, מימות הרמב"ן ואילך, ויסודם סוד היבום, והכתוב, בס' איוב, הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר רפג.

ד"ר ש. א. הורודצקי, כבשונו של עולם, עמ' 112—119, והמסתורין בישראל, עמ' 213, ציון ז, על אמונת הגלגול.

רפב. וזהר, ח"ב, צד, סבא דמשפטים, אלין סדורין דגלגולא, דינין דנשמתין, כי תקנה עבד עברי, רזין סמירין דגלגולא. וצט, אם אחרת, גלגולין, דהא כל נשמתין עאלין בגלגולא. וח"ג, רטו, רעיא מהימנא, רזא דגלגולא וקצת, ובכ"מ.

ס' הבהיר, מהר"ר מרגליות, קצה, מפני מה צדיק ורע לו, מפני שהיה רשע לשעבר. משל לאדם שנטע כרם, ראה שלא הצליח, זכר, עקרו ונטעו, זכר. רפג. פירוש רמב"ן על התורה, ס' תצא כה, ה, ענין היבום וסודו והחליצה וטעמה, כבר הזכרתים. והוא בראשית לח, ח, עה"כ יכם אותה, סוד היבום ברמז. ופי' לאיוב לג, כט, פעמים שלש עם גבר.

רבנו בחי, בן אשר, מפרש רמזי הרמב"ן, בס' כד הקמת, ע. השגחה, הנני מבאר ענין ס' איוב על דרך הרמב"ן, סוד צדיק ורע לו, נפשו מתגלגלת בגוף, זהו רטפוש בשרו מנוער, ישוב לימי עלומיה, לג, כה, הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר, שם כט, אח"כ הודיעו בענין הגלגול, תתהפך כחומר חותם, לח, יד.

בס' הקנה, הגדול, דפוס קוריק, דף מגמד, בפס' נ' שערי בינה, בס' איוב לח, טו, וימנע מרשעים אורם, הם הרשעים המתגלגלים בבהמות.

בס' מערכת אלהות, ס"י, דפ' מנוסחה, קמט"ק, הנשמה תתגלגל עד אשר תמצא מקום, ואין המדה רק פעמים ושלש. ובפס' החיים, שם, ג' גלגולים, פעמים שלש עם גבר, ושם, שאלה גדולה וחזקה בתחית המתים. פשיטא, שהנשמה לא תחזור אלא באחד מהם, וראוי שנודע מי הוא זה, ומה יהיה מאחרים. ומביא מתקני זהר, תקון מ, א"ר אלעזר, תא חזי בשעתא דזמין קב"ה לאחייא מתיא, כל אינון נשמתין דיתערוון, כלדון יקמוון בהאי דיוקנא ממש דהוה בהאי עלמא, וכו', א"ר חזקיה, אי תימא דכל גופין דעלמא יקמוון ויתערוון מעפרא, אינון גופין דאתנטעו בנשמתא חדא כה תהא מנייהו, וכו', ומאריך הרבה בענין זה. ועיין לעיל, הערה רפא.

בס' הריקנטי, ס' וישב, עה"כ ויכם אותה, זה סוד העבור, ועליו נבנה ס' איוב בסוד צדיק ורע לו, המדה הזאת מזהגת ג' פעמים, פעמים שלש עם גבר. ומביא מס' הזהר וממדרש ר' נחוניא בן הקנה, ס' הבהיר (לעיל).

בס' עבודת הקודש, לר' מאיר נ' גבאי, ח"ב העבודה, פל"ב, קבלו אנשי האמת והצדק כי הנפש אשר קלקלה תשוב לימי עלומיה, ובמדרש דות הנעלם, משל לאדם שנטע אילן שלא הצליח, עקרו ושחלו במקום אחר, הה"ד הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. ועוד ממדרש ר' נחוניא בן הקנה — ס' הבהיר (לעיל), ומביא מר' בחי, ומס' התקונין. ופליג בסופו, יש להאשים את הר"י אלבו, על מה שכתב בפכ"א (צ"ל בפכ"ט), נגד מה שקיים בענין הגלגול. אם היה רחוק אצלו, להיות שכלו שכל פלסופי, הגה הוא קרוב אצל האנשים ששכלם נבואי אלהי, וקבלה היא בידם.

לפי ר' לוי בן חביב, בענין אמונת הגלגול. חכמינו ז"ל אחרי חתימת התלמוד נחלקו בזה לשתי כתות. הא' כת החוקרים, כפי שכלם לבד, קשה להם להאמין בזאת. אמנם לכת אחרת גדולה מחכמי ישראל, היא אמונה אמתית, וכולנו מחויבים לשמוע דברי האחרונים, אלא שבלתי הגון לדרוש בזה ברבים, אלא ברמז ו^{102/07/2018}אוצר החכמה^{102/07/2018}.

רמ"ק, בפרדס, שער הנשמה, שמבאר ענין גר"נ מאצילות הספירות והעולמות, מביא סוד הגלגול בקצרה, ומוסיף קצת בחש"ק רפה.^{102/07/2018} וכן תלמידו, בס' ראשית חכמה, מזכיר אמונת הגלגול, שצריך לירא ממנה רפז.

ור' אברהם אזולאי, בס' חסד לאברהם, מרחיב הדבור בענין הגלגול, כשהוא נסמך על כתבי האריו"ל רפז.

רפז. שו"ת הרלב"ח, ויניציאה שכ"ה, סימן ח, ושם מביא לשון הרמב"ן בפירוש איוב. אם תחפוץ להבין הסוד הגדול הזה, לבך תשית לדעת, ועל חטא תתאונן, תראינה עיניך המלך והמלכה, ותצפה לגאולה. הראה תאמי צביה והבניה. ומפרש רמזי הרמב"ן, תתאונן רמז לאינן, המלך והמלכה, יהודה ותמר, תצפה לגאולה, בועז שהיה גואל, תאמי צביה פרץ וזרת, והבניה, בנין היבוס.

בס' עמק המלך, אמשטרדם הזא"ת, הקדמה שניה פ"ג, מבטל סוף דברי הרלב"ח, שאין לדרוש בזה ברבים, כי כבר נתפרסמו מדברי הזהר, ועוד.

ר' יעקב ולוטינק, מבוא לס' איוב, פ"ד, האמינה בגלגול הנפשות עתיקה היא, מימות פתגורס עד לססינג. לפי פשוטו של מקרא, תשובת אליהוא היתה באמונת הגלגול. הרמב"ן פירש כפשוטם דברי אליהוא, כפי שגילה הרלב"ח, ורבנו בחי. בס' כד הקמח. גם הזהר מפרש כך, וזו דעת כל המקובלים, והדברים מתאימים לפשוטו של מקרא.

רפה. פרדס, שער לא, שער הנשמה, פ"א נשמה אצולה מכינה, רוח מתפארת, ונפש ממלכות. פ"ב גר"ן מעולמות ב"ע, וכו'. באמצע פ"ז, בהקדמת סוד הגלגול, למי שזכה אל סודו, כי הנשמה תושלם על ידי גופים רבים, וכו'. שכללנו הרב במעט בהקדמה זו. ובחבור שעור קומה, ערך גלגול, פרק מד, דף פג, אין כחנתי לבאר ענפי הגלגול ועניניו, רק דרך כלל לבד.

ד"ר ש. א. הורודצקי, רמ"ק בגלגול לא הרחיב הדבור, לא כאר"י ורח"ו, אמנם לא עבר על זה בשתיקה.

רפז. ראשית חכמה, שער היראה, סוף פ"ג, צריך לירא מאמונת הגלגול, שהורונו רז"ל, ומסכים עמם פתגורס, עם היות שרבו החולקים בדעה זו, ולמה יצטרך הגלגול, תירץ מורי ע"ה, וכו'.

רפז. ס' חסד לאברהם, מעין רביעי, נהר כז, ענין חמורו של רמב"י, בבאור סוד הגלגול והעבור, והאריו"ל כתב, אדם הראשון בירר והעלה בחינת הבהמות ותיקונם, וכו', ולכן נאסר באכילת בשר בע"ח, וכן אריו"ל עם הארץ אסור לאכול בשר, (פסחים מט).

סו. רוח האבות בבנים

פסוקים

לפי מדרש חז"ל, שם האבות עובר לבנים, ז. א. תכונותיו ורוחו של האב עוברים לבנו. וכמו שאומר ר' זרחיהו בעל המאור, שהרי ביעקב אנו רואים את יצחק כאלו הוא קיים רפה.

ובראשית רבא, פ' תולדות, אברם נקרא אברהם, יצחק נקרא אברהם, דכתיב ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם. יעקב נקרא שמו ישראל, דכתיב, לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל (בראשית לב). יצחק נקרא שמו ישראל, דכתיב, ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב (שמות א). אברהם נקרא ישראל, ר' נתן אומר מילתא עמיקתא היא, ומושב בני ישראל אשר ישבו בארץ מצרים ובארץ כנען ובארץ גושן, שלשים שנה וארבע מאות שנה רפט. אמנם דבר עמוק הוא, מילתא עמיקתא, סוד הגלגול, רוח אברהם עובר בבנו ובן בנו יעקב, וכולם ישראל.

ומעין חמישי, נהר יז, סוד השחיטה והטרפות בסוד הגלגול, ונהר יח—כא סוד הגלגולים, וסוד נשמה חדשה. ומסיים, וזמ"ש מהר"ז"ל, ונהר כב—כה, סוד הגלגול ופרטיו, ובגלגול קצת תנאים, וכל פרק חותם וזמ"ש מהר"י ז"ל. ונהר כה, רוח זכריהו נתגלגל ברמ"ק ונפש זכריהו בר"א די וידאש, והוא כמו שכתב רח"ו, וכן בס' הגלגולים השלם, פמ"ח, גם פס"ה. עיין לעיל, פרק מה תלמידי הרמ"ק, הערה קצ.

בס' חרדים לר"א אזכרי, מצוה ל"ת פ"ו, עריות, החוטא בעריות עונשו חמור, וכמבואר במדרש רז"ל, גם כתב רשב"י ע"ה, ופתגורס הודה בזה, שאחר היותו בגיהנם מחויר הש"י נפשו בגלגול בבהמה או חיה או עוף.

רפה, בבא בתרא, המאור הגדול, ריש פ' יש נוחלין, לפיכך יעקב קודם לאברהם בנכסי יצחק, שהרי (כבמים).

וזה מיסוד תורת הירושה, נחלה ממשמשת והולכת עד ראובן. בבא בתרא דף קטו, ותוספתא שם, ריש פ"ז. וזה יסוד המשמוש בירושה. תוספות ריש פרק יש נוחלין דף קח, ד"ה ואחין.

רפט. בראשית רבא, ריש פרשה ואלה תולדות. פ' סג. ובמתנות כהונה שם, את יעקב משמע יעקב גם הוא אחר מבני ישראל, הרי שיצחק נקרא ישראל. וביספה תאר, בנוסחא אחריתא מצאתי, דכתיב ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה יעקב ובניו, ונוסחא זו ערבה לי, דמדכיל ליעקב בכלל בני ישראל צ"ל דישראל זה היינו יצחק, שממנו התחלת זמן גזרה, כי גר יהיה זרעך. וכן בבראשית רבא, הוצ' תאודור, פרשה סג, נוסחא זו, שמקיימה בהערות מנחת יהודה.

סז. נשמות חדשות וישנות

מִן הַעַת שֶׁנִּבְרָא אָדָם וְרָאשׁוֹן וְאֵילָךְ עַד בִּיאַת הַמְּשִׁיחַ, הַתִּיקוֹן הַנַּעֲשֶׂה מֵאֵז
הוּא לְנִשְׁמוֹת, שִׁיהִיו חֲדָשׁוֹת. כֹּאשֶׁר צִדִּיק מְכֻיָּן כֹּוֶּנָה גְּמֻרָה טוֹבָה יִכּוֹל
לְהַמְשִׁיךְ נִשְׁמָה חֲדָשָׁה, וְאִלּוּ הַנִּשְׁמוֹת, מוֹכֵנֹת שֶׁלֹּא לְחִטּוֹא כִּשְׁאֵר הַנִּשְׁמוֹת וְצ.
בּוֹמֵן הַזֶּה אֵין בְּנוֹ כַּח רֶק לְהַמְשִׁיךְ נִשְׁמוֹת מִבְּרִיאָה, יִצִּירָה, עֲשִׂיָּה,
שֶׁהֵן נִשְׁמָה, רוּחַ, נֶפֶשׁ. אֲבָל לַעֲתִיד לְבֹא, אֲדָר הַתְּחִיָּה, יִבְרָא נִשְׁמוֹת חֲדָשׁוֹת
יֹתֵר מֵעוֹלָמוֹת, שֶׁהֵן מַעֲוֹלָם הָאֲצִילוֹת, מִבְּחִי' הַנִּשְׁמָה וְהָאֲצִילוֹת שֶׁהִיא לְאֲדָה"ר,
הַנִּקְרָא בִּשְׁם זִיֵּהֲרָא עַל אֵהֲרָא.

כָּל הַנִּשְׁמוֹת הֵיוּ כְּלוּלֹת בְּנִשְׁמַת אֲדָה"ר כִּשֶּׁנִּבְרָא וְנִקְרָאוֹת יִשְׁנוֹת,
וְקִצַּת נִשְׁמוֹת, שֶׁלֹּא הֵיוּ כְּלוּלֹת בְּנִשְׁמַת אֲדָה"ר, אִלּוּ נִקְרָאוֹת נִשְׁמוֹת חֲדָשׁוֹת.
וְיֵשׁ מַדְרָגָה אֲמִצְעִית, נִשְׁמוֹת חֲדָשׁוֹת בְּבָחִי' מֵה, וְלֹא לְגַמְרִי, וְכֹאשֶׁר יִתּוּקְנוּ
תִּהְיֶה מַעֲלָתָן גְּדוּלָּה עַל שֶׁאֵר הַנִּשְׁמוֹת וְצ.
הַנִּשְׁמוֹת הַחֲדָשׁוֹת לְגַמְרִי יִכּוֹלֹת, בְּפַעַם אַחַת, לְהַשִּׁיג מִסּוּף הָעֲשִׂיָּה עַד
רוּם הָאֲצִילוֹת, הַנִּקְרָא זִיֵּהֲרָא עַל אֵהֲרָא.

רצ. שַׁעַר הַגִּלְגּוּלִים, יְרוּשָׁלַם תַּעֲרִיב, הַקְדָּמָה ז', בַּעֲנִין נִשְׁמוֹת חֲדָשׁוֹת וְיִשְׁנוֹת,
הַתִּיקוֹן לְנִשְׁמוֹת שֶׁנִּתְּחַו בְּבָחִי' אֲחֵר בְּאֲחֵר, שִׁיהִיו חֲדָשׁוֹת, מִזּוּג פָּנִים בְּפָנִים, וְכֵן בְּס'
הַגִּלְגּוּלִים פ"ו.

ס' הַבְּהִיר, מֵהַד' הַר"ר מִרְגְּלִיּוֹת, קֶסֶד, אֵין בֶּן דּוֹד בָּא עַד שִׁיכְלוּ כָּל הַנִּשְׁמוֹת שֶׁבְּגוֹף
(יְבִמוֹת סב), כָּל הַנִּשְׁמוֹת שֶׁבְּגוֹף הָאָדָם, וַיִּזְכּוּ הַחֲדָשׁוֹת לְצֵאתָ, וְאִזּוּ בֶּן דּוֹד בָּא.
רִיקְנוּטִי, פ' וְיֵשֵׁב, וַיִּזְכּוּ הַחֲדָשׁוֹת לְצֵאתָ, וְאִזּוּ בֶּן דּוֹד זָכָה לְהוֹלֵד, כִּי נִשְׁמָתוֹ תֵּצֵא חֲדָשָׁה,
כְּלָל הָאֲחֵרִים, שֶׁאֵין עֵתָה נִשְׁמוֹת חֲדָשׁוֹת, עַד יָמוֹת הַמְּשִׁיחַ שֶׁנֶּאֱמַר וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֲחֵן בְּקִרְבְּכֶם
(יִחוּקָאֵל לו', כו).

וְשֵׁם, אֲמֵנָם יֵשׁ מִבְּעֵלִי הַקְּבֵלָה חוֹלְקִים בְּדַבָּר, כִּי יֵשׁ בְּשִׂרְיָדִים גַּם עֵתָה מִן הַחֲדָשׁוֹת,
וְכֵן מוֹכִיחַ בְּס' הַזֶּה, וּפְסוּק וְרוּחַ חֲדָשָׁה מְדַבֵּר עַל הַכֹּלָל וְשִׁמְעָתִי כִּי הַחֲסִיד רִבְּנוּ יִצְחָק
בֶּן ה"ר אֲבִרָהָם בֶּר רַבִּי דוֹד (הַרְאֵב"ד) הִיָּה מְכִיר בְּפָנֵי אָדָם אִם הוּא מִן הַחֲדָשִׁים אוֹ מִן הַיִּשְׁנִים.
רצא. שַׁעַר הַגִּלְגּוּלִים, הַקְדָּמָה ז', וְשֵׁם, כִּשְׁחֲטָא אֲדָה"ר נִסְחָלְקָה מִמֶּנּוּ זִיֵּהֲרָא עַל אֵהֲרָא,
כְּנוֹזֵכַר בְּזִיזָה, בְּס"ת פ' קְדוּשִׁים, דָּף פג. וְכֵן הַקְדָּמָה לֵא, דָּף לג, וְהַקְדָּמָה לֵב, זִיֵּהֲרָא עַל אֵהֲרָא
הַנּוֹזֵכַר בְּפ' קְדוּשִׁים. אֵךְ שֵׁם סִיֵּהֲרָא עִלְאָה, וְאֲחֵיכ מִזִּיֵּהֲרָא דְנִהֲרָא.
אֲמֵנָם זֶה, רִישׁ פ' וִירָא, דָּף צו, מִדְּרַשׁ הַנַּעֲלָם, נִשְׁמָתָא דְבֶר נֵשׁ בְּשַׁעֲתָא דְסִלְקָא
מֵאַרְעָא לְרִיקְעָא, וְקִיֵּימָא בִּהְוָא זִיֵּהֲרָא עַל אֵהֲרָא דְאֲמָרָן וְכו'.

רצב. שַׁעַר הַגִּלְגּוּלִים, הַקְדָּמָה ז', וְהַקְדָּמָה כט, דָּף לא, קוּרָם שְׁחֲטָא אֲדָה"ר הִיָּה בִּו
כְּלוּלֹת ד' עוֹלָמוֹת, אֲבִי"ע, בְּכָל ה' בְּחִינֹת נִרָ"ן ח"י. כָּל הַבְּחִינֹת נִקְרָאוֹת זִיֵּהֲרָא עַל אֵהֲרָא
דְּאָדָם הָרָאשׁוֹן.

רצג. שֵׁם הַקְדָּמָה ז', וְהַקְדָּמָה לט, דָּף סו. וְכֵן בְּס' הַגִּלְגּוּלִים, פֶּרֶק מד, דָּף נב.

סח. תכלית שבירת הכלים והגלגולים

תכלית שבירת הכלים ומיתת המלכים היא להוציא ולעשות בחי' קלפות החצונים, כי הן צריכות בעולם, לתת שכר טוב לצדיקים, העובדים לתקן עולם רצד.

כיון שמתו ונעשו מהם בחי' קלפות, צריך שיתקנו ויתבררו. והנה א"א שיתבררו הניצוצין מאליהם, אם לא ע"י שמבררין אותם, ע"י התפלה והמצות של בני אדם תחתונים, ע"י סיוע העליונים דאצילות, עד ימות המשיח, ואז יתחדשו מוחין חדשים ונשמות חדשות רצה.

סוד הגלגולים, בקבלת האריו"ל, מתעלה לתקון העולם ושלמותו, לעתיד לבוא, בביאת המשיח, בהופעת נשמות עליונות, קדושות רצו.

אורות הקודש למרן הרב רא"ה קוק זצ"ל, כרך א, הגיון הקודש, עמ' רפא, פרק קב, יהרא עילאה.

רצד. עץ חיים, שער יא, המלכים, פ"ה. ושם פ"ו, כמ"ש בעשרה מאמרות נברא העולם וכו', וליתן שכר טוב לצדיקים. ומבוא שערים, ש"כ ח"ב פ"ג, טעם על מה עשה המאציל ככה. והתשובה, כי השתלשלות כל אלו העולמות הוא סיבת התיקון, וכו'. וש"ב ח"ג פ"ה, שאנו מבררים תמיד בתפלותינו, מיום בריאת האדם עד ימות המשיח, הכל מאלו הבחינות של המלכים, הנתונים תוך הקלפות, ובהשתלם כל החיות והטובה והקדושה לצאת מתוכם, אז בלע המות לנצח, הוא סט"א הנקרא מות, ע"ש היותם סיגי המלכים המתים.

אורות הקודש למרן הרב זצ"ל, מאמר התעלות העולם, פ"י השבירה והשאיפה לתקון.

רצה. פרי עץ חיים, שער א, שער התפלה, פ"ז.

שער המצות, פ' בהר, תכלית התפלות והמצות, אינו אלא לברר אלו המלכים ולהחיותם.

וכן ס' הליקוטים, פ' בהר.

רצו. עץ אפרים, ענף אין סוף, פמ"ה, עמ' כט.

האריו"ל, הוא המציא שיטה חדשה בקבלה, ע"י תורת שבירת הכלים, מהשפע הרב אשר לא יכלו לסבול האור הגדול, ובשכיל שבירתם ירדו למטה מאצילות לבריאה. גם היה אבי שיטת התיקון, וגם שרשה הוא בזהר, ואומר, דרבנו משה קורדיבירו דבר רק מעולם התהו, ולא מהתיקון. ועיקר ענין התיקון הוא לתקן הנפשות. ומציאות כל הנשמות נכללו באדם הראשון, וע"י חטאו של אדם הראשון, מעורב טוב עם רע, אפילו בנשמה שהורה יש מציאות קליפה. ובזמן ביאת המשיח יתקן כל העולם במלכות שדי, והכל יתעלה לאצילות. וזה אפשר רק בזמן שיעלו ניצוצות הקדושה למקורם, ויפרדו מן הקליפות, וזה נעשה רק ע"י הנהגת ישראל ע"פ דרכי התורה והמצוה, או סוף סוף ע"י תיקוני הגלגול והנפש.

ט. עבודת תיקון העולם

האדם צריך לעבוד ולתקן העולם במעשה ובדבור. העבודה זו תפלה, לתיקון העולם רצו.

ובכל יום ובכל תפלה מתבררים בירורים חדשים, מה שלא נתבררו באים מוחין חדשים, ואחר התפלה חוזרין ומסתלקין רצו.
אמנם כללות העולמות אינם עולים עד ביאת המשיח ב"ב רצו.

ע. השבירה והשאיפה לתיקון

עולם התהו, ושבירותיו, ותיקוניו, מורים לנו, שעוצם הרצון לתיקון, לשכלול, להויה, שהם הטוב הגמור, פועל הוא בכח מלא מאד.

תיקון העולם דורש צפיית ישועה עמוקה ממעיני הישועה העליונה, ותקותם של ישראל הנצחית לאורו של משיח, לאור ה' בעולמו, היא בסיסו של עולם. ומוכרח הדבר, שאנשים צופים ימצאו, שכל מעינם יהיה שקוע באותן המגמות העליונות. והמשיחיות בעצמותה סגולת ישראל היא, שהיא צריכה להתפתח בקרבה את הכל, את כל העולם, את כל היצורים, את כל הנשמה, אנו רוצים להעלות.

להביא אורה עליונה זו לעולם צריכים עבודת צדיקים, מלאי חסד עליון, ועתידיים להיות נביאים ממדרגה היותר עליונה, ומזיהרא עלאה דאדם הראשון, ואורו של משיח הולך ומתגלה ש.

רצו. פרי עץ חיים, שער התפלה, פ"ד, האדם צריך לתקן ד' עולמות בעובדא ובמלולא. העבודה זו תפלה, ספרי עקב, פיסקא מא, ולעבדו זו תפלה. תפלה קרויה עבודה. ותענית ב, ולעבדו בכל לבבכם, איוו היא עבודה שבלב, הוי אומר, זו תפלה. לפי תורת הקבלה המעשית, של האר"י, בפרי עץ חיים, ובשער הכוונות, לכל מעשה האדם הישראלי, בחול, בשבת, ובמועדים, בתורה, ותפלה, ושאר המצוות, יש סוד וכוחה, שעל העובד לכוון. ס' המסתורין בישראל, ח"ג, עמ' 211, ציון ד. עיין לעיל הערה רנ. רצו. פרי עץ חיים, שם, פ"ז, ענין כללות צורך התפלה. אי אפשר שיתבררו הניצוצין מאליהם, אם לא ע"י מי שיבררו אותם, והוא ע"י התפלה והמצוות של בני אדם התחתונים, ע"י סיוע העליונים דאצילות. ושם, באים מוחין חדשים ואחר התפלה מסתלקין, ומשום זה הסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת וכו', (ברכות ריש פ"ה, ודף לב). רצו. שם, פ"ז.

ש. אורות הקודש, למרן הרב זצ"ל, מאמר חמישי, התעלות העולם, פ"י, ופ"ב, ופמ"ב. ומאמר ראשון, הקודש הכללי, פ"ח.